

**ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ І
МИСТЕЦТВ» ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою ДВНЗ
«Ужгородський національний університет»
Протокол № 5 від 04 травня 2023 р.
Голова Вченої ради, ректор, проф.

Володимир СМОЛАНКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою КЗВО
«Академія культури і мистецтв»
Протокол №9 від 27 лютого 2023 р.
Закарпатської обласної ради
Голова Вченої ради, ректор

Наталія ШЕТЕЛЯ

Програма

**підвищення кваліфікації працівників
бібліотек (ШБЦ, медіатек) закладів освіти**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В умовах прискороного прогресу інформаційно-комп'ютерних технологій і стрімкого розвитку суспільства знань змінюються соціальні функції бібліотек закладів освіти, що спонукає до оновлення професійних якостей та компетентностей їхніх фахівців, трансформації процесів бібліотечної та інформаційної діяльності, вдосконалення форм і методів задоволення інформаційних потреб користувачів, сприяння бібліотеки наданню якісних освітніх послуг закладом освіти. Важливо дбати про якісне забезпечення предметизації, систематизації та індивідуалізації інформаційного потоку знань в закладі освіти і усвідомлювати роль в ньому бібліотек, шкільних бібліотечно-інформаційних центрів (ШБІЦ), медіатек.

Програма підвищення кваліфікації працівників бібліотек закладів освіти розроблена на основі компетентнісного підходу з урахуванням принципів цілісності, системності, технологічності та варіативності, подана у взаємозв'язку цільового, змістового, технологічного та контрольного-аналітичного компонентів.

Загальні положення:

Програма підвищення кваліфікації (далі – Програма) працівників бібліотек (ШБІЦ, медіатек) закладів освіти розроблена на основі компетентнісного підходу з урахуванням принципів цілісності, системності, технологічності та варіативності, подана у взаємозв'язку цільового, змістового, технологічного та контрольного-аналітичного компонентів, відповідно до державної політики в галузі освіти, стратегій підвищення якості освіти, розвитку інформаційної та бібліотечної справи.

Програма передбачає оновлення знань працівників бібліотек (ШБІЦ, медіатек) закладів освіти з інформаційного, бібліотечного, освітнього законодавства, набуття навичок саморегуляції, професійного саморозвитку, організації інформаційно-методичного забезпечення освітнього процесу, довідково-інформаційної, проектної, інноваційної та ініціативної діяльності бібліотек (ШБІЦ, медіатек) закладів освіти.

Програма підвищення кваліфікації працівників бібліотек (ШБІЦ, медіатек) закладів освіти розроблена на виконання ст. 18 та ст. 59 Закону України «Про освіту», ст. 24 Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», ст. 18 Закону України «Про освіту», ст. 11 – 13 Закону України «Про професійний розвиток працівників», наказ Міністерства культури і туризму України від 18.10.2005 р. № 745 «Про упорядкування умов оплати праці працівників культури на основі Єдиної тарифної сітки» та наказом Міністерства культури і туризму України від 16.07.2007 р. № 44 «Про затвердження Положення, про порядок проведення атестації працівників підприємств, установ, організацій та закладів галузі культури» із змінами, затвердженими наказом Міністерства культури і туризму України від 13.09.2010 р. № 38, зареєстрованого Міністерством юстиції України 4.10.2010 р. за № 886/18181, відповідно Положення про атестацію педагогічних працівників (наказ МОН України від 09.09.2022 р. № 805), та на основі:

- Закону України «Про освіту»;

- Закону України «Про вищу освіту»;
- Закону України «Про повну загальну середню освіту»;
- Закону України «Про фахову передвищу освіту»;
- Закону України «Про культуру»;
- Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»;
- Національної доктрини розвитку освіти;
- Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти;
- Стандарту вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»;
- Стандарту фахової передвищої освіти України: освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр, галузь знань 02 Культура і мистецтво, спеціальність 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»;
- Державного стандарту початкової загальної освіти;
- Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року;
- Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа);
- Концепції Нової української школи;
- Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року “Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України”;
- Положення, про порядок проведення атестації працівників підприємств, установ, організацій та закладів галузі культури (наказ Міністерства культури і туризму України від 13.09.2010 р. №38);
- Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників ВИПУСК 81. Культура та мистецтво. Розділ: "Бібліотеки, централізовані бібліотечні системи" (затверджено наказом Міністерства культури і мистецтв України від 14 квітня 2000 р. №168 і погоджено Міністерством праці та соціальної політики України.

Метою підвищення кваліфікації є вдосконалення професійної компетентності бібліотечних працівників закладів освіти, що включає загальнокультурну, психолого-педагогічну, фахову складові, необхідні для забезпечення якісної професійної діяльності на основі нових концептуальних підходів до змісту, форм і методів професійної діяльності у сучасній школі й упровадження інноваційних технологій у діяльність закладу освіти та бібліотеки як важливого структурного підрозділу.

Обсяг Програми: 120 год (4 кредити ЄКТС)

Форма реалізації Програми: – денна/дистанційна/змішана форма.

Графік навчального процесу: одна сесія 120 годин (упродовж трьох тижнів, по шість годин щоденно з можливістю подальшої підтримки педагогічного працівника через дистанційне навчання за планом програми.

Строки реалізації Програми: упродовж трьох тижнів (15 робочих днів).

Кількість слухачів у групі: 25-30 осіб.

Вартість освітніх послуг: на договірних умовах.

Місце виконання Програми: Навчально-науковий центр підвищення кваліфікації та стажування ДВНЗ «Ужгородський національний університет», КЗВО «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради та за місцем знаходження замовника. Якщо підвищення кваліфікації відбувається за місцем замовника то проводиться організація трансферу за кошти замовника.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації. За результатами опанування Програми особи, які пройшли повне навчання отримують свідоцтво, в якому зазначається змістові напрями навчального плану Програми та обсяг навчальних годин, яке дозволяє здійснювати професійну діяльність у закладі освіти за посадою працівника бібліотеки (ШБЩ, медіатеки) упродовж п'яти років, підвищувати кваліфікаційний рівень відповідно до Положення, про порядок проведення атестації працівників підприємств, установ, організацій та закладів галузі культури із змінами, затвердженими наказом Міністерства культури і туризму України від 13.09.2010 р. №38, зареєстрованого Міністерством юстиції України 4.10.2010 р. за № 886/18181 та відповідно Положення про атестацію педагогічних працівників (наказ МОН України від 09.09.2022 р. № 805).

Розробники Програми: Програма підвищення кваліфікації працівників бібліотек (ШБЩ, медіатек) закладів освіти розроблена науково-педагогічними працівниками Навчально-наукового центру підвищення кваліфікації ДВНЗ «УжНУ» і КЗВО «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Програма передбачає розв'язання таких завдань:

- формування готовності працівників бібліотек (ШБЩ, медіатек) закладів освіти до реалізації стратегічних цілей модернізації освіти, розвитку бібліотечної справи, розбудови Нової української школи в умовах соціокультурних викликів XXI століття, інтеграції документно-інформаційних ресурсів бібліотек у світовий інформаційний та освітній простір;

- підвищення рівня теоретико-методологічної підготовки до роботи бібліотек (ШБЩ, медіатек) в умовах Нової української школи та переходу на 12-річну структуру навчання;

- систематизація та поглиблення соціально-гуманітарних, професійно-фахових знань про сутність, специфіку, орієнтири реалізації основних напрямів модернізації освіти, інформаційної і бібліотечної галузі діяльності;

- модернізація професійного потенціалу як системного показника готовності до інноваційної діяльності, трансформації найновіших досягнень науки та передового досвіду в практику роботи працівника осучасненого інформаційно-бібліотечного середовища (бібліотеки, ШБЦ, медіатеки) закладів освіти;

- опанування нових інтелектуальних інструментаріїв, педагогічних та інформаційних технологій, необхідних для впровадження якісних змін у діяльності бібліотеки та навчально-виховний процес в ІКТ наповненому середовищі;

- опанування теоретично-прикладними знаннями моделювання і розбудови бібліотеки як шкільного освітньо-комунікаційного простору НУШ;

- формування навичок самостійного, критичного мислення, системного фахового аналітичного впорядкування потоків і масивів документів необхідних для задоволення інформаційних потреб користувачів;

- формування вмінь здійснювати інтегровану практико-теоретичну професійну діяльність, що сприятиме формуванню інноваційного бібліотечно-інформаційного і освітнього простору за логікою варіативного розвитку мотиваційно-сислової освіти згідно вимог сьогодення.

Навчальний план освітньої програми розрахований на 120 годин (4 кредити) та складається з п'яти модулів:

Модуль 1. Соціально-гуманітарний (6 год. / 0,2 кредита);

Модуль 2. Професійний (16 год. / 0,5 кредита);

Модуль 3. Фаховий (66 год. / 2,2 кредита);

Модуль 4. Організаційно-контрольний (3 год. / 0,1 кредита);

Модуль 5. Самостійної роботи (29 год. / 1 кредит).

Соціально-гуманітарна й професійна підготовка розвиває творче мислення працівника бібліотеки (ШБЦ, медіатеки) закладу освіти, підвищує рівень його соціально-політичних, філософських, соціологічних і психолого-педагогічних знань, сприяє вдосконаленню володіння категоріально-понятійним апаратом інформаційної і бібліотечної справи, а також сучасної педагогічної науки. Слухачі мають змогу отримати: чітке розуміння про бібліотеку (ШБЦ, медіатеку) закладів освіти як соціальний інститут; розвиток громадянських компетентностей особистості; тенденції патріотичного виховання в умовах суспільних змін. Вони зможуть удосконалити знання з питань нормативно-правового забезпечення освітньої, інформаційної і бібліотечної діяльності в Україні, реформування діяльності бібліотек в умовах реалізації адміністративно-територіальної реформи, набути знання із сучасних соціально-психологічних і педагогічних проблем роботи з користувачами, виховання і розвитку комунікативних здібностей дітей, розвинути уявлення про психологічні основи фасилітативної компетентності педагога і бібліотечного працівника, застосування сучасних інформаційно-

комунікаційних технологій в інформаційно-бібліотечному забезпеченні освітнього процесу.

Фахова підготовка сприяє розвитку системи професійних компетентностей, необхідних для проєктування цілісного інноваційного бібліотечно-інформаційного простору освітнього закладу, забезпечується проведенням семінарських, практичних занять, тренінгів, змістове наповнення яких відповідає сучасним досягненням психолого-педагогічних і соціально-комунікаційних наук.

Фаховий модуль структурно складається з розділів:

- предметно-наукова підготовка;
- методична підготовка;
- спецкурси, спецпрактикуми;
- технологічна (виробнича) практика.

Тематика предметно-наукової, теоретико-наукової й практичної підготовки максимально співвідноситься зі змістом освіти в сучасних умовах і діяльністю бібліотек закладів освіти та передбачає поглиблення знань щодо актуальних досліджень у відповідних наукових і практичних галузях та сферах діяльності.

Предметно-наукова підготовка спрямована на формування професійних компетентностей працівників бібліотек (ШБЦ, медіатек) закладів освіти, впровадження інновацій, проєктування інноваційного бібліотечно-інформаційного і освітнього середовища навчального закладу, формування системи життєвих компетентностей.

Методична підготовка спрямована на формування професійних компетентностей працівників бібліотек (ШБЦ, медіатек) закладів освіти, у впровадженні в освітній процес концептуальних засад реалізації Державних стандартів освіти України, реалізації сучасних програм навчання здобувачів освіти різного віку із використанням різноманітних методів, форм і технологій, інтегративного підходу, праці, комунікації, партнерства, організації навчально-пошукової, дослідницької діяльності, тощо.

У навчальному плані курсів підвищення кваліфікації передбачається проведення спецкурсів і спецпрактикумів, які є логічним продовженням та доповненням найактуальніших проблем, що розглядаються в розділах з предметно-наукової й методичної підготовки педагогічних працівників і керівників освіти, що є важливим для організації діяльності бібліотеки закладу освіти та виконання нею своїх основних функцій.

Загалом підготовка за фахом забезпечує формування вміння організовувати тематичні дискусії, систематизувати власний досвід діяльності, ефективно вирішувати різні проблеми, які виникають у професійній діяльності.

Соціально-гуманітарний, професійний та фаховий модулі, крім інваріантної, включають варіативну складову, у якій розглядаються питання загальноєвропейської інтеграції освітнього простору України, організації сучасних педагогічних і бібліотекознавчих досліджень, розвитку медіакомпетентності працівника бібліотеки (ШБЦ, медіатеки) в умовах реформування освіти, формування стресостійкості як важливої складової

успішної особистості бібліотечного працівника, застосування web-сервісів в інформаційно-методичному забезпеченні освітньо-виховного процесу закладу освіти.

Усі модулі в поєднанні визначають зміст професійної компетентності працівників бібліотек (ШБЩ, медіатек) закладів освіти.

Перелік компетентностей, розвиток яких передбачає зміст модулів програми курсів підвищення кваліфікації працівників бібліотек (ШБЩ, медіатек) закладів освіти відповідно до чинних нормативно-правових документів, які відображають вимоги щодо фахової відповідності займаній посаді та регулюють кар'єрне зростання:

Загальні компетентності:

- ЗК.01. Здатність діяти відповідально та свідомо; реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства і громадянина держави, усвідомлювати свої обов'язки і відповідальність перед суспільством/громадою за результати професійної діяльності, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (громадянська компетентність);
- ЗК.02. Здатність до ефективної комунікації і міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність);
- ЗК.03. Здатність до усвідомлення, цінування й поваги багатоманітності та мультикультурності у суспільстві, творчого самовираження (культурна компетентність);
- ЗК.04. Здатність до впевненого і критичного використання цифрових технологій і ресурсів, цифрового освітнього середовища у професійній діяльності, повсякденному житті, комунікації (цифрова компетентність);
- ЗК.05. Здатність до генерування нових ідей, виявлення ініціативи та підприємливості (підприємницька компетентність);
- ЗК.06. Здатність усвідомлювати свої професійні можливості та діяти лише в межах рівня професійної підготовленості, діяти на основі етичних міркувань (мотивів), доброчесності, соціальної відповідальності, поваги до різноманітності та мультикультурності (етична компетентність).
- ЗК.11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Професійні компетентності:

A1 Здоров'язбережувальна

A2 Проектувальна

Б1 Операційне управління структурним підрозділом закладу освіти
Б2 Організаційно-методична
Б3 Комунікативна
В1 Здатність до навчання впродовж життя
В2 Інформаційно-комунікаційна
Г1 Лідерська
Г2 Емоційно-етична
Г1 Стратегічне управління та розвиток структурним підрозділом закладу освіти
Г2 Стратегічна комунікація
Г3 Нормативно-правова

Очікувані результати підвищення кваліфікації передбачають набуття таких умінь і навичок:

Знання і розуміння:

- сучасних тенденцій розвитку освіти, механізмів розвитку бібліотечної справи, місії та пріоритетів розвитку бібліотек закладів освіти;
- соціально-правових основ, законодавчо-нормативних актів, науково-методичних матеріалів у сфері освіти, інформаційної та бібліотечної справи;
- наукових засад організації, модернізації та впровадження новітніх технологій в інформаційній та бібліотечній діяльності;
- впровадження інноваційних технологій виробництва інформаційних продуктів і послуг, підвищення якості інформаційного обслуговування користувачів інформаційних та бібліотечних установ галузі освіти;
- методів систематизації, пошуку, збереження, класифікації інформації для різних типів контенту та носіїв;
- особливостей процесів організації та напрямків інформаційної діяльності, основних механізмів функціонування і реалізації компетентнісної парадигми навчання засобами та інструментами інформаційно-бібліотечного сервісу;
- концепції інклюзивної освіти і задоволення документно-інформаційних запитів користувачів з особливими потребами;
- інноваційних змін в бібліотеці на основі проектного, кадрового менеджменту та ініціативної діяльності бібліотек та закладу освіти;
- сучасних методик, форм і методів навчання користувачів роботі з електронними ресурсами, використання мультимедійних технологій у діяльності бібліотеки;
- процесів здійснювати відбір, аналіз, оцінку, систематизацію, моніторинг, організацію, зберігання, розповсюдження та надання в користування інформації та знань у будь-яких форматах.

Розвинені вміння:

- вміння здійснювати стратегічний розвиток, управління та організацію діяльності бібліотек (ШБІЦ, медіатеки) закладів освіти, стратегічну комунікацію;

- оцінювати можливості застосування новітніх інформаційно-комп'ютерних та комунікаційних технологій для вдосконалення практик виробництва інформаційних продуктів і послуг;
- застосовувати сучасні методики і технології автоматизованого опрацювання інформації, формування та використання електронних інформаційних ресурсів та сервісів для надання інформаційно-бібліотечних послуг;
- впроваджувати та використовувати комунікаційні технології у соціальних системах, мультимедійне забезпечення інформаційної діяльності, технології веб-дизайну та веб-маркетингу;
- застосовувати у професійній діяльності технології інформаційного менеджменту, створення і підтримки функціонування електронних бібліотек та архівів, методологію вивчення та задоволення культурних, освітніх та інформаційних потреб користувачів;
- проектувати безпечне, безбар'єрне, здорове, розвивальне, інклюзивне, культуромовне освітньо-розвивальне середовище з використанням здоров'язбережувальної та проєктувальної компетентностей;
- організовувати інформаційно-бібліотечну діяльність на компетентнісних засадах (прогнозування, проєктування, оцінювання тощо) та здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання професійних завдань;
- конструювати та реалізувати сучасні підходи і програми вивчення та задоволення інформаційних потреб вчителів, викладачів та здобувачів освіти різних вікових категорій із використанням різноманітних методів, форм і технологій;
- здійснювати процеси якісного формування документально-інформаційних ресурсів бібліотеки закладу освіти та оперативного інформаційного забезпечення доступу до них;
- вміти налагоджувати партнерську взаємодію з різними інституціями, які працюють в інтересах користувачів бібліотеки (ШБЦ, медіатеки) закладу освіти;
- аналізувати і запозичати міжнародний досвід професійного розвитку, визначити сильні й слабкі сторони, можливості та ризики, проектувати власне бачення впровадження кращих міжнародних та українських практик у роботу бібліотеки (ШБЦ, медіатеки) закладу освіти;
- використовувати різноманітні комунікативні технології для ефективного спілкування на професійному, науковому та соціальному рівнях на засадах толерантності, діалогу і співробітництва; бути відповідальним, забезпечувати ефективну співпрацю в команді;
- приймати обґрунтовані управлінські та технологічні рішення, оцінювати результати діяльності та відстоювати прийняті рішення, вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію українською мовою;
- розробляти та реалізувати індивідуальну траєкторію професійного розвитку в системі неперервної освіти з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- людиноцентризм, студентоцентризм, дитиноцентризм, цінність особистості;
- готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток;
- відданість ідеї щодо значущої участі в сприянні освітньому процесу усіх здобувачів закладу освіти;
- просування демократичних цінностей (повага до багатоманітності, право вибору, формування спільноти, полікультурність);
- рефлексія власної професійної практики;
- бажання розвивати власну професійну компетентність.

Форма проведення занять. Навчальні заняття за Програмою курсу проводяться засобами: лекційного викладу матеріалу (тематична лекція, інструктивна лекція, інтерактивна лекція з елементами панельної дискусії, лекція-презентація, проблемна лекція, лекція-дискусія, лекція-прес-конференція, лекція з елементами практичного заняття); практичних занять (тренінгів, майстер-класів, моделювання інформаційно-бібліотечної та соціокультурної діяльності, круглих столів, дискусій, тренувальних вправ, авторських студій, самостійної роботи у вигляді моніторингу та оцінки результатів пропонованих освітніх змін, тестів).

Самостійна робота слухачів передбачає завдання, спрямовані на вивчення нормативно-правових актів, інструктивно-методичних листів і матеріалів з актуальних питань управління та організації ефективних інноваційних форм і методів інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів бібліотеки (ШБЦ, медіатеки) закладу освіти.

У Програмі передбачається підготовка й захист підсумкової роботи (випускна робота/творчий проєкт) з питань предметно-наукової та практичної підготовки за фахом.

На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест, який складається з 50 тестових завдань, одне тестове завдання оцінюється в 2 бали. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники – 100 балів. Прохідний бал – 75 балів.

НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН

програми підвищення кваліфікації працівників
бібліотек (ШБЦ, медіатек) закладів освіти
(4 кредити, 120 годин)

№ з/п	Напрямок	Розподіл годин			Практичні заняття	Тематичні дискусії
		кредити	Усього (годин)	Лекції		
I.	СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ МОДУЛЬ	0,2	6	4	2	
	Інваріантна частина		6	4	2	
	Варіативна частина					
II.	ПРОФЕСІЙНИЙ МОДУЛЬ Формування та розвиток професійної компетентності бібліотекаря	0,6	16	4	12	-
	Інваріантна частина		16	4	12	
	Варіативна частина					
III	ФАХОВИЙ МОДУЛЬ	2,2	66	12	50	4
	Інваріантна частина		66	12	50	4
3.1.	Предметно-наукова підготовка		2	2	-	
3.2.	Методична підготовка Концептуальні засади реалізації Державних стандартів освіти України		48	8	40	
	Створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, особливості інклюзивного навчання у закладі освіти		8	2	6	
	Використання інформаційно-комунікаційних, цифрових технологій в освітньому процесі та у професійній діяльності бібліотекаря		4	-	4	
3.3.	Спецкурси		16	2	10	4
	Варіативна частина		4		4	
IV	ОРГАНІЗАЦІЙНО-КОНТРОЛЬНИЙ МОДУЛЬ.	0,1	3		3	
V.	МОДУЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	0,9	29	-	-	-
	УСЬОГО:	4	120	20	67	4